

Středověké opatství

Partneři projektu: Cistercian landscape of Vyšší Brod (Czech Republic) — Změněno: 4.7.2020 — ID: 183

Obec /
město: Vyšší Brod

Cistercian
Landscape: Vyšší Brod

Stav: existující

Funkční
oblast: náboženství

Typ prvku: probošství

Převažující
časová
vrstva
(obecně): středověk

Převažující
časová
vrstva
(přesně): pozdní středověk

Ochrana: kulturní památka

Využití: využíváno

Formální
popis: Komplex patrových budov s věží a uzavřeným dvorem.

© OpenStreetMap contributors.

Kulturně
historická
analýza:

Středověké opatství jako správní centrum kláštera.

Klášteří kostel s přilehlými budovami byl stavěn v gotickém slohu postupně od 60. let 13. století, dokončen byl v 80. letech 14. století. Za nejstarší je pokládána patrová sakristie z doby kolem roku 1270, která dříve sloužila jako opatská kaple, nejprve však byla patrně využívána jako první klášterní svatyně všemi mnichy. Kolem roku 1285 byla vybudována kapitulní síň se slohově specifickou klenbou, která je tvořena čtyřmi trojaprásky, které vyrůstají z jediného sloupu uprostřed síně. R. 1379 vznikly další středověké budovy - kaple sv. Maří Magdalény před klášterní fortanou a špitál sv. Alžběty mimo klášterní ohradu. V západní části areálu byly hospodářské budovy, z nichž se dodnes zachovala gotická budova mlýna.

Části středověkého opatství, které byly postupně stavebně upravovány:

Klášteří lékárna

V r. 1651 opat Wendschuh rozhodl o přeměně starého opatství (dnes vrátnice) na lékárnu. Jednalo se ale o nové umístění lékárny, protože řada dochovaných lékařských textů a knih v klášterní knihovně svědčí o tom, že již ve 13. století zde existovala lékařská péče a to nejen pro mnichy. Prvním známým lékárníkem byl Blažej Kutscher, který je uváděn na účtech klášterní lékárny v r. 1652.

Význam lékárny spočíval v tom, že dodávala léky pro klášterní nemocnici a své služby poskytovala i širšímu okolí. Množstvím vydávaných léků a nákupem potřebného materiálu patřila mezi velké lékárny. Rovněž měla k dispozici stálou kořenářku, která dostávala stálý plat a odměny, a zdrojem léčivých rostlin byly i klášterní zahrady.

V r. 1773 byl zakázán provoz všech klášterních lékárnách s výjimkou klášterní lékárny v Teplé a ve Vyšším Brodě. Později obdržela lékárna ve Vyšším Brodě označení c.k. privilegovaná lékárna.

Koncem 19. století byla lékárna modernizována a zřízena laboratoř. V nedávné době prošla budova rekonstrukcí a obnovou působivých fresek na průčelí.

Křížová chodba (ambit)

Křížová chodba je čtyřkřídlá chodba sklenutá křížovou žebrovou klenbou, která je situovaná kolem čtvercového rajskeho dvora. V zasklených arkádách jsou kamenné kružby ze 14. a 15. století se čtyřmi sklomalbami se znaky ze 16. a 17. století. V severozápadním koutě chodby je umístěn rokokový oltář z 2. poloviny 18. století a vedle oltáře se nachází rytý gotický opatský náhrobník. Z jižního křídla vystupovalo do rajskeho dvora studniční stavení. Nejstarší severní část, která přiléhá ke kostelu Nanebevzetí Panny Marie, pochází z doby kolem r. 1325. Výstavba ostatních částí probíhala v 2. polovině 14. století. Severní křídlo ambitu bylo využíváno pro liturgické účely, především společné četbě a k obřadnému omývání nohou na Zelený čtvrtek podle příkladu Ježíše Krista, který při poslední večeři omyl nohy apoštolům, a každou sobotu byl prováděn podobný obřad, kdy se myly nohy mnichům. Tyto obřady připomínají dvě výlevky v okenním parapetu, jimiž se použitá voda vylévala do rajskeho dvora. Ambit byl současně spojovací chodbou klášterních prostor a místností. Umožňoval přístup do kapitulní síně, společné jídelny (refektáře), ložnice (dormitáře) a dalších prostor. Křížová chodba sloužila mnichům rovněž pro meditaci a odpočinek.

Rajský dvůr

Rajský dvůr je čtvercové atrium uprostřed konventu lemované křížovou chodbou (ambitem) a je tak jádrem klášterního komplexu, k němuž přiléhaly důležité prostory – kapitulní síň, refektář, dormitář a další. Tento prostor není přístupný veřejnosti. Uprostřed je studna napájená vodou z Opatského kanálu. Pravděpodobně zde byla i zahrada, která byla pro mnichy místem ticha a rozjímání.

Kulturně
historický
význam:

Objekt středověkého opatství se staronovým funkčním využitím.

Možnosti
ochrany a
péče:

Chráněná památka.

Literatura:

Dějiny cisterciáckého řádu v Čechách II 1142-1420, Kateřina Charvátová, Nakladatelství Karolinum 2014
Umělecké památky Čech T/Ž svazek 4., Academia 1982

Archivní
prameny:

-

Ústní
tradice: -

Online
zdroje: Historie Vyšebrodská – www.encyklopedie.ckrumlov.cz

©

Vyšší Brod - historický plán areálu kláštera

Creative-Commons-Lizenz by-nc-nd-4.0

©

Kapitulní síň - historické vyobrazení

Creative-Commons-Lizenz by-nc-nd-4.0

© Jiří Gébr

Vrátnice, bývalá lékárna, 2020

Creative-Commons-Lizenz by-nc-nd-4.0

© Jiří Gébr

Špitální kaple sv. Josefa

Creative-Commons-Lizenz by-nc-nd-4.0

Urheber- und Nutzungshinweise | Copyright:

Die Rechte an den Texten und Bildern dieses digitalen Angebots liegen bei den jeweiligen Erfassern und dem Projekt Cisterscapes. Für einzelne Medien gelten die dort zusätzlich angegebenen Lizenzbedingungen. Eine kommerzielle Nutzung sowie die Verwertung und Weitergabe an Dritte bedarf der Zustimmung des Erfassers und des Projektpartners Cisterscapes.

The rights on the texts and images of this digital offer belong to the respective authors and the Cisterscapes project. For individual media, additional license conditions that have to be specified corresponding to them apply. A commercial use as well as the utilization and passing on to third parties requires the consent of the author and the project partner Cisterscapes.

Empfohlene Zitierweise | Recommended citation style:

"Středověké opatství". In: Cisterscapes, URL: <https://cisterscapes.geoway.de/element/183> (Abgerufen: 12.11.2020)

Gefördert durch das Bayerische Staatsministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten und den Europäischen Landwirtschaftsfonds für Entwicklung des ländlichen Raums (ELER) sowie durch die Oberfrankenstiftung. Mit freundlicher Unterstützung des Erzbistums Bamberg und des Bistums Würzburg.

